

8.3 Merjenje v izmeničnem magnetnem polju

Območje uporabe feromagnetnih snovi leži **pri omrežni frekvenci in akustičnem področju.**

- zaradi **vrtilčnih tokov se povečajo izgube,**
- **oblike magnetnih krivulj se spreminjajo.**

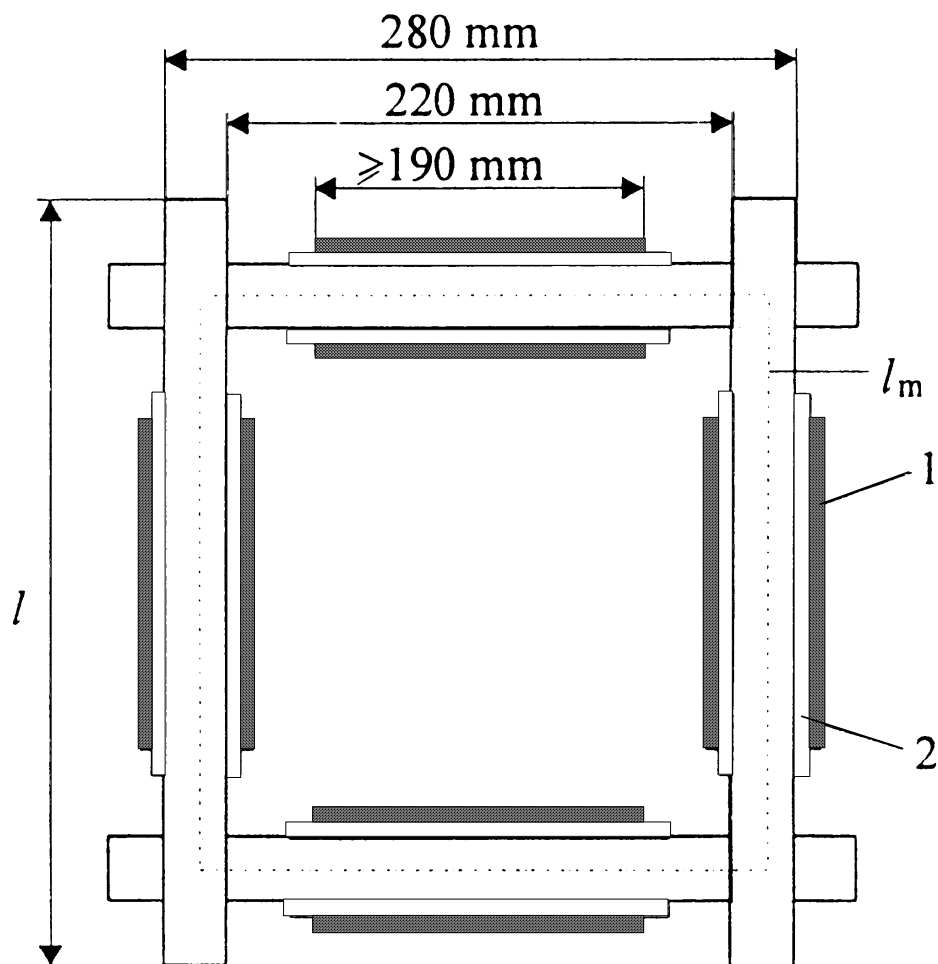
Pomembna je **vrsta magnetnega polja**:

- če je magnetilni tok izmeničen
  - histerezna zanka **je simetrična**
(normalna histerezna zanka),
- če je izmeničnemu toku dodamo še **enosmerni tok**
  - histerezna zanka **ni simetrična**
(superpozicijska histerezna zanka),
    - pri usmerniških transformatorjih, gladilnih dušilkah itn.
- če je feromagnetik v **rotirajočem m. polju**, rotacijske histerezne izgube padajo proti nič z naraščajočo indukcijo.

Za preizkušanje **feromagnetne pločevine** se uporablja (mali) **Epsteinov aparat**.

Magnetni krog se sklone po **magnetnih trakovih**, ki jih zložimo z dvojn timer prekrivanjem.

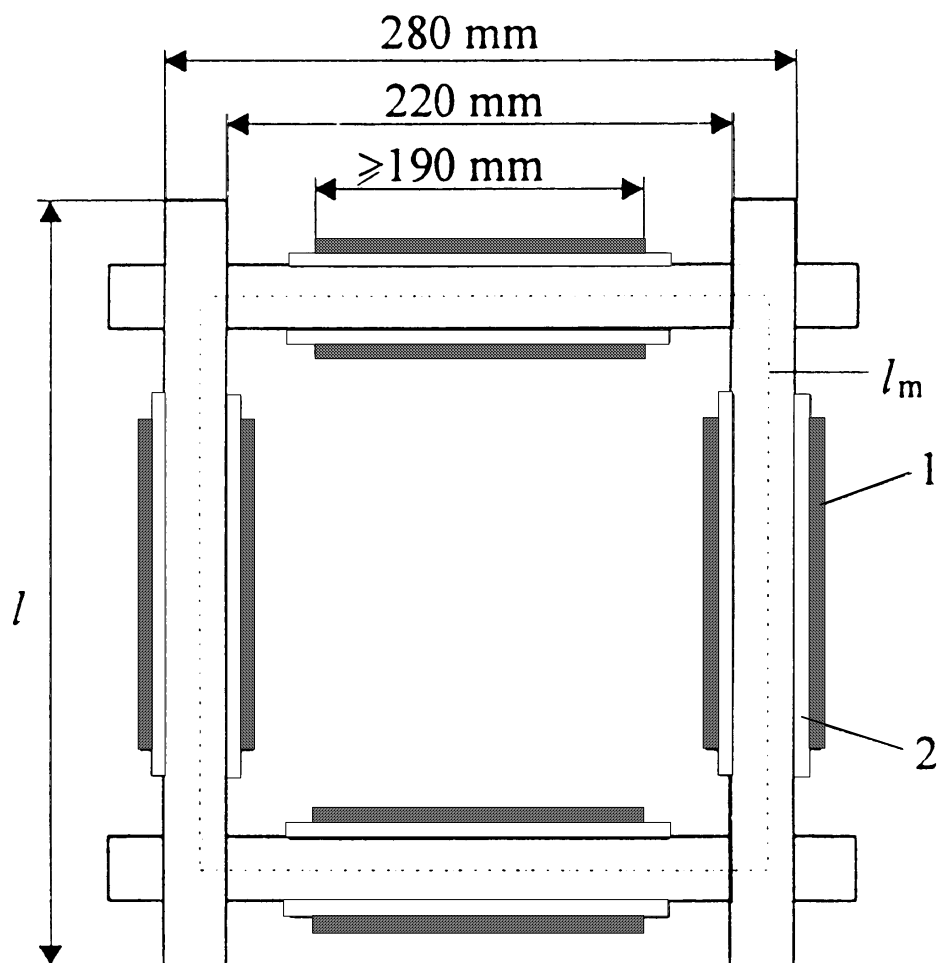
- srednja dolžina silnice: $l_m = 0,94 \text{ m}$

Vzbujamo s štirimi primarnimi tuljavami (1 – 700 ovojev) in merimo s sekundarnimi tuljavami(2).

Oblikovni faktor sekundarne napetosti sme odstopati od 1,111 **le za $\pm 1\%$** (drugače je potrebna korekcija).

Slika 8.10 Mali Epsteinov aparat

Slika 8.10 Mali Epsteinov aparat

Za merjenje magnetne polarizacije v merjencu J potrebujemo **kompenzacijo** magnetnega pretoka v vzorcu,

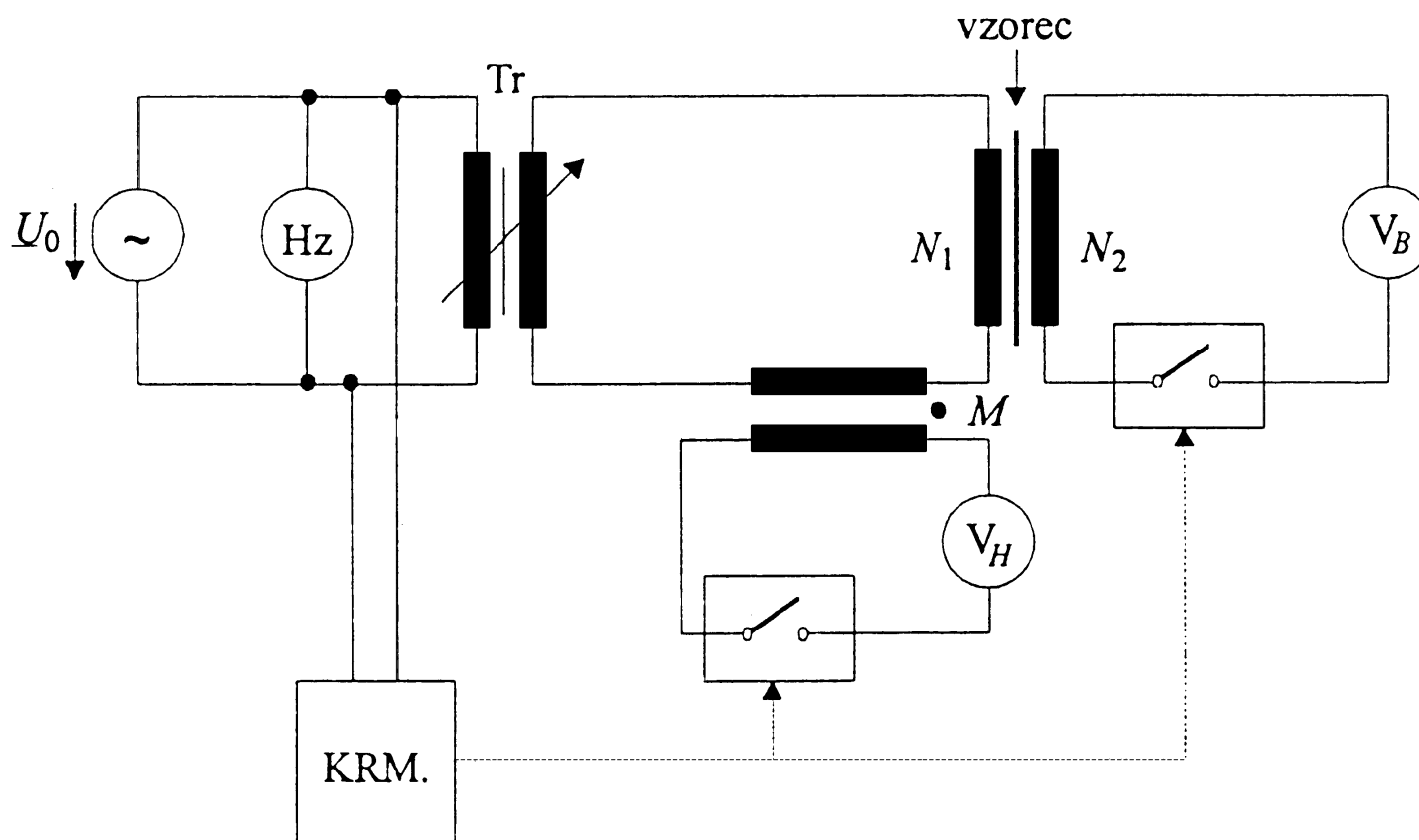
- z **medsebojno induktivnostjo** M_c kompenziramo vrednost indukcije, kadar vzorca ni v aparatu.

Dinamična histerezna zanka in komutacijska magnetilnica

Magnetno indukcijo B in jakost magnetnega polja H merimo s **sinhronskim stikalom** in **voltmetrom**, ki se odziva na enosmerno komponento.

Slika 8.11 Merjenje dinamične histerezne zanke

Pri **normalni** histerezni zanki imamo **simetrijo III. vrste**.

$$B(t) = \frac{U_B(t)}{2fN_2A}$$

- $U_B(t)$ - napetost voltmetra,
- stikalo je sklenjeno od $t - T/2$ do t ,
- A – presek vzorca:

$$A = \frac{m}{4l\rho_m}$$

- m - masa vzorca,
- ρ_m - gostota feromagnetika

Jakost magnetnega polja določimo preko magnetilnega toka:

$$H(t) = \frac{I(t)N_1}{l_m}$$

- sam magnetilni tok je : $I(t) = \frac{U_H(t)}{2fM}$

$$H(t) = \frac{N_1 U_H(t)}{2fM l_m}$$

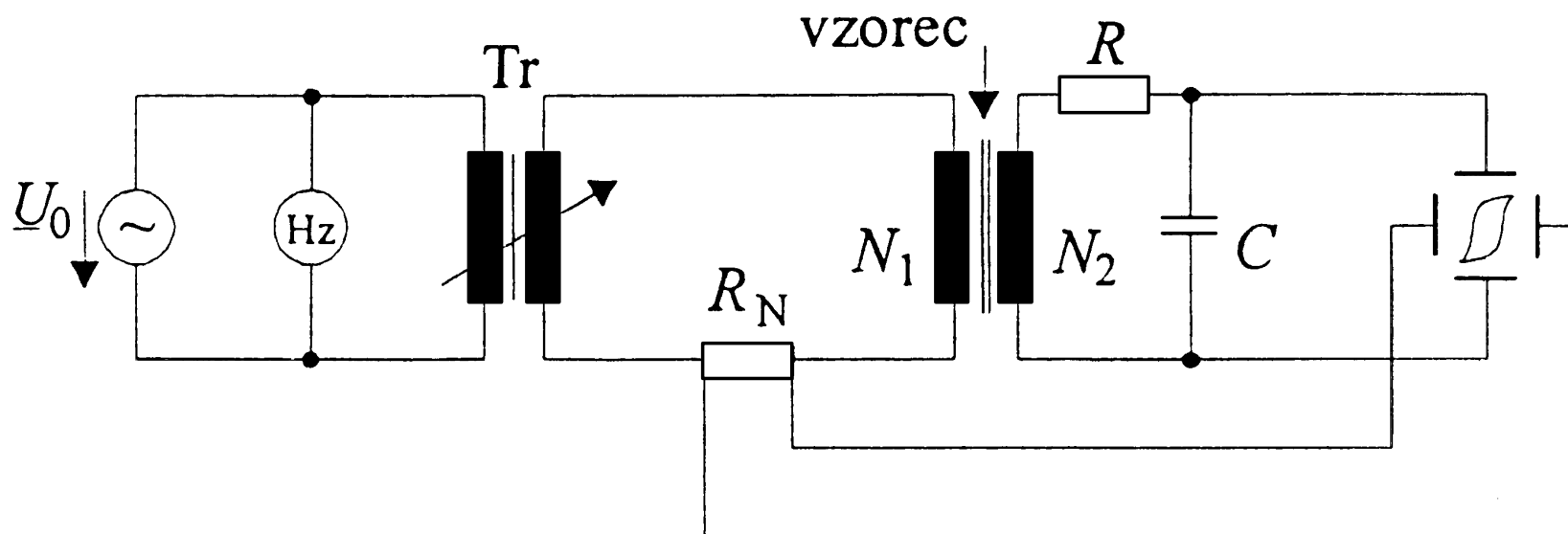
S krmilnim vezje **določimo trenutek vklopa** znotraj periode:

- posnamemo trenutne vrednosti $H(t)$ in $B(t)$ in od tod **skonstruiramo dinamično histerezo zanko.**

Opazovanje histerezne zanke z osciloskopom

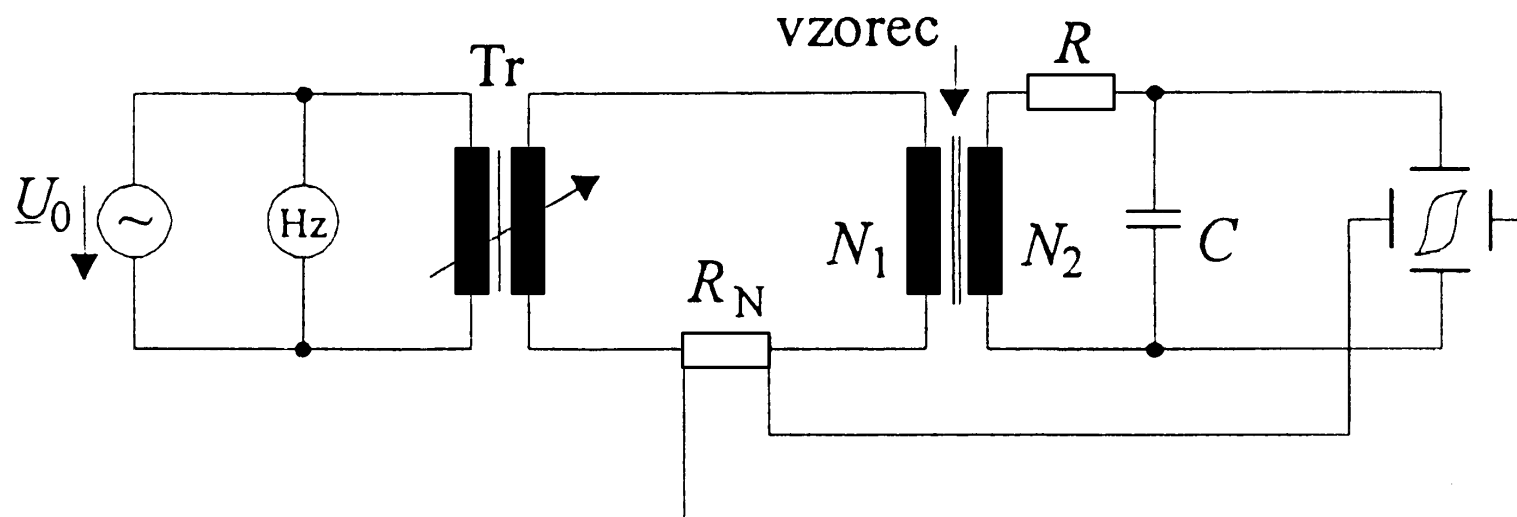
Slika 8.12 Opazovanje histerezne zanke z osciloskopom

Jakost magnetnega polja H opazujemo preko padca napetosti na upor R_N :

$$u_{R_N} = iR_N = \frac{R_N l_m}{N_1} H(t)$$

Magnetno indukcijo B dobimo z integracijo inducirane napetosti ($\propto dB/dt$)

- če je $u_C \ll u_i$, imamo: $u_C = \frac{1}{C} \int i dt \approx \frac{1}{C} \int \frac{u_i}{R} dt$ in

- kar da: $u_C = \frac{N_2 A}{RC} B(t)$ $u_i = -N_2 A \frac{dB}{dt}$

S transformatorjem Tr lahko nastavimo **različno velike** histerezne zanke.

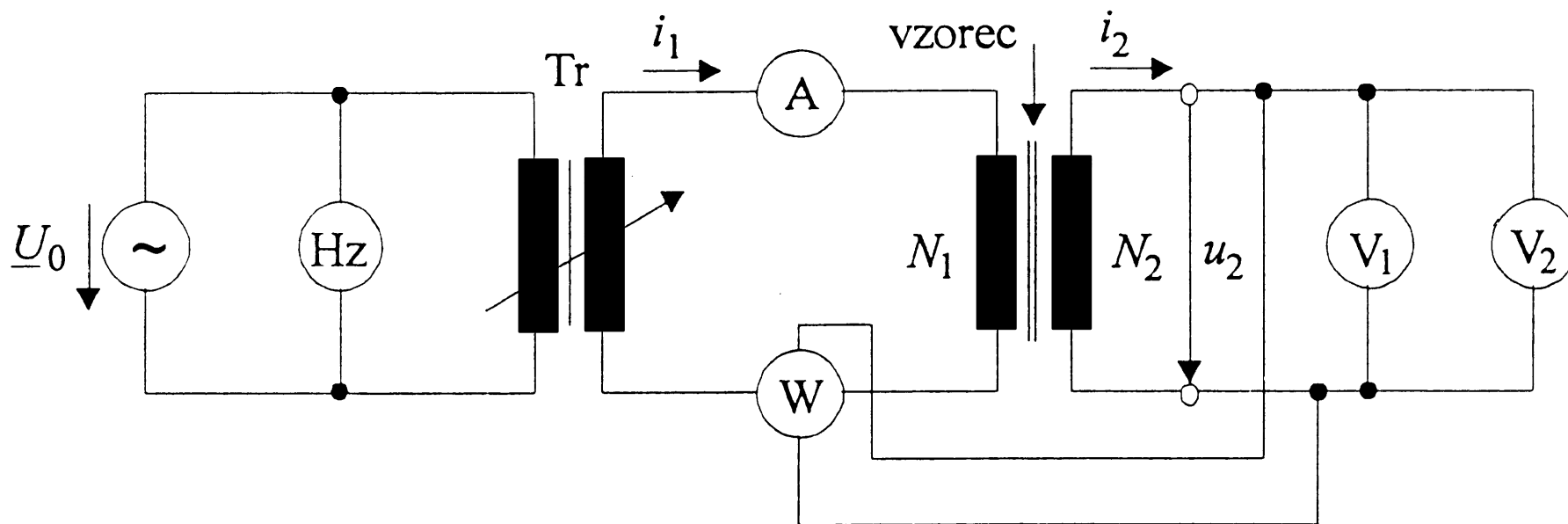
- Če **povežemo vrhove** zank dobimo **dinamično komutacijsko magnetilnico**.

Specifične izgube

Če nas zanimajo le **izgube** (ne oblika histerezne zanke) jih merimo **z vatmetrom**.

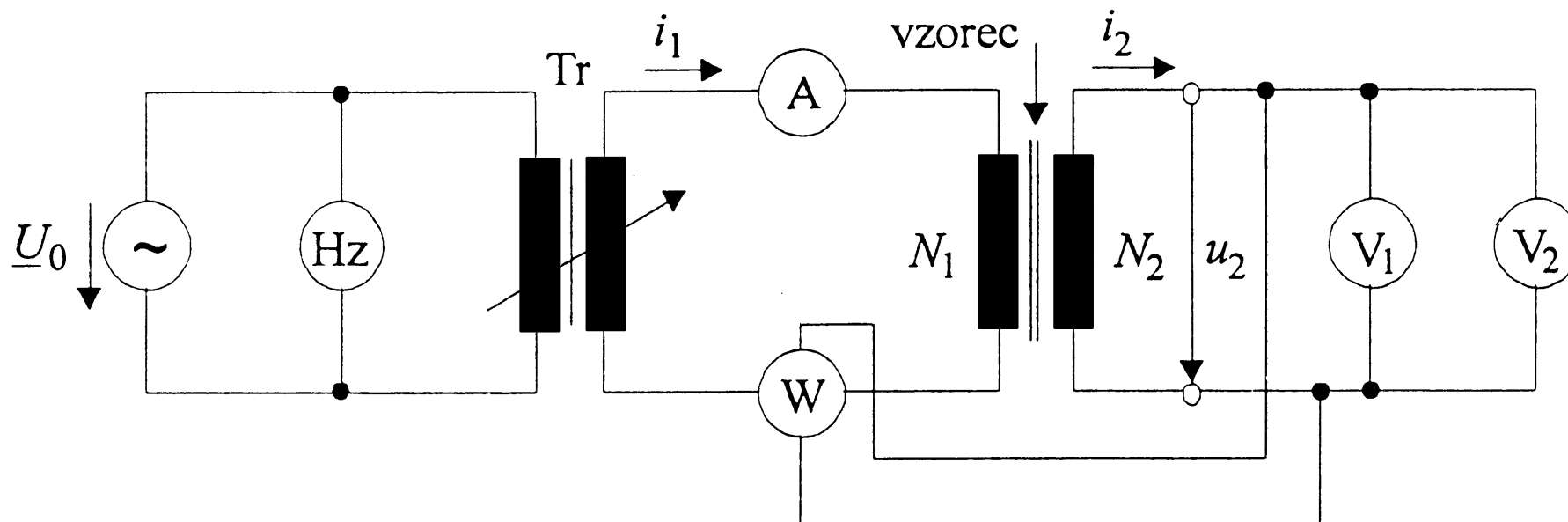

Slika 8.13 Merjenje izgub z vatmetrom

Izgube podajamo:

- pri **sinusnem poteku** magnetne indukcije,
- z določeno **maksimalno vrednostjo** (neorientirana pločevina do $B_m = 1,5\text{T}$, orientirana do $B_m = 1,8\text{T}$),
- v frekvenčnem območju od 15Hz do 100Hz.

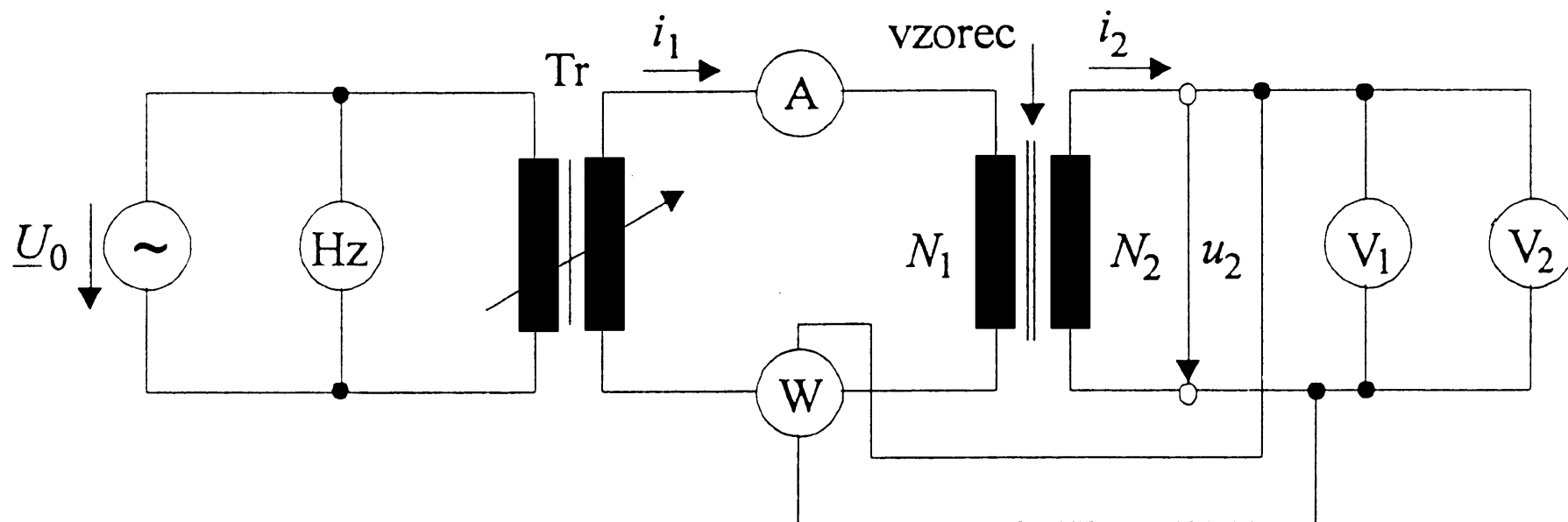

Napetostna tuljavica je priključena na **sekundarno navitje** Epsteinovega aparata,

- **izognemo** se padcu napetosti na magnetilnem navitju,
- z V_1 (odziva se na usmerjeno vrednost) **nadziramo** **maksimalno vrednost** B_m ,
- z V_2 (odziva se na efektivno vrednost) **nadziramo** porabo na sekundarju (R_i skupna upornost voltmetrov in napetostne veje vatmetra),

Vatmeter kaže: $P_W = P_c + \frac{U_2^2}{R_i}$

Celotne izgube feromagnetne pločevine so:

$$P_W = P_c + \frac{U_2^2}{R_i} \rightarrow P_c = P_W - \frac{U_2^2}{R_i}$$

in celotne specifične izgube: $P_s = \frac{P_c}{m_a} = \frac{1}{m_a} \left(P_W - \frac{U_2^2}{R_i} \right)$

$$m_a = l_m A \rho_m = m \frac{l_m}{4l} \quad - \text{ aktivna ali efektivna masa}$$

Za tanko pločevino v **območju akustičnih frekvenc** velja:

$$P_s = aB_m^n f + b \frac{d^2 B_m^2 F^2 f^2}{\rho} = P_h + P_e$$

Specifične izgube so sestavljene iz:

- **histereznih specifičnih izgub P_h ,**
  - opisuje jih **Steinmetzov zakon**,
    - za silicijevo železo je $n \approx 1,6$,
  - **od frekvence so linearno odvisne.**
- **vrtničnih specifičnih izgub P_e**
  - spreminjajo se s kvadratom B_m , frekvence,.

P_s ločimo na P_h in P_e :

- **s frekvenco** (pri f_1 in $f_2 \rightarrow P_h(f), P_e(f^2)$)
- **s faktorjem oblike** (pri F_1 in $F_2 \rightarrow P_e(F^2)$)

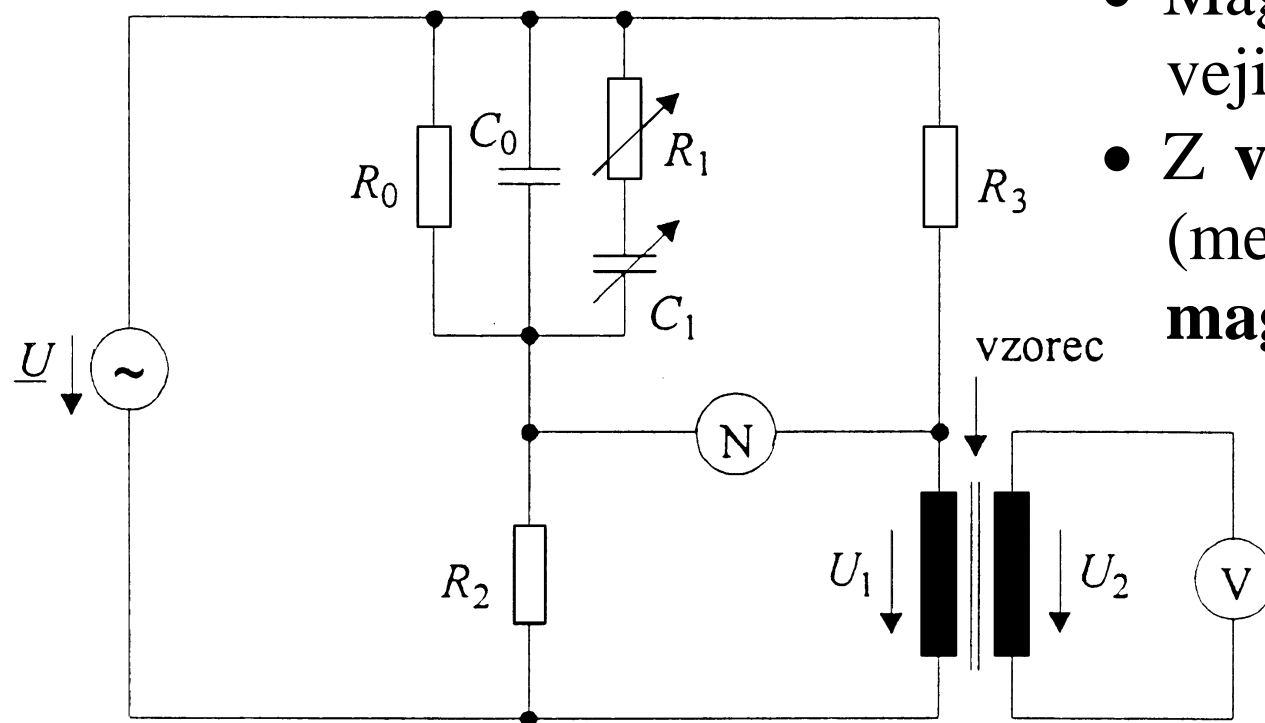

Merjenje pri nizki magnetni indukciji

Pri vrednostih magnetne indukcije **nekaj** 10 mT (v telekomunikacijah) se uporablja **izmenične mostiče**.

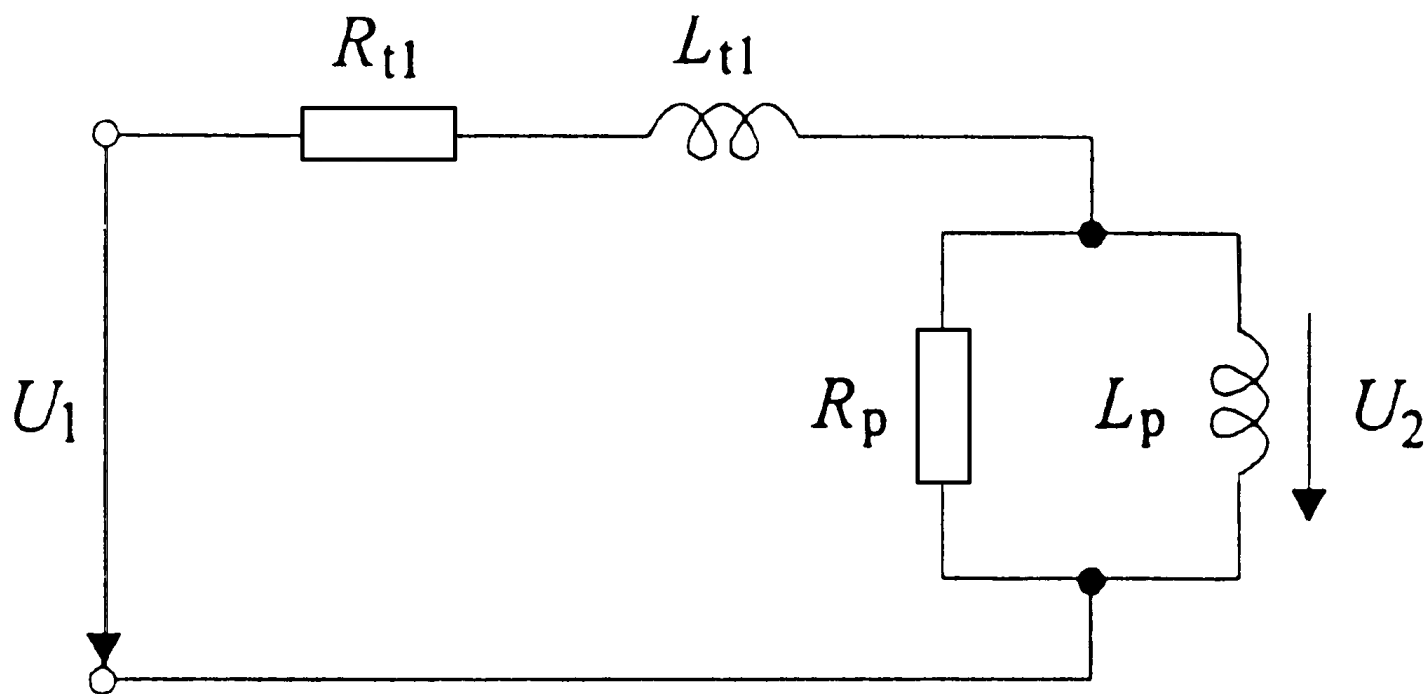
Modificirani Hayev mostič

- Magnetilno navitje je v četrti veji,
- Z **voltmetrom** v sekundarnem (merilnem) navitju se **nadzira magnetna indukcija**,
- pri majhnih vrednostih zelo **malo odstopa od sinusne oblike**.

Slika 8.14 Modificirani Hayev mostič

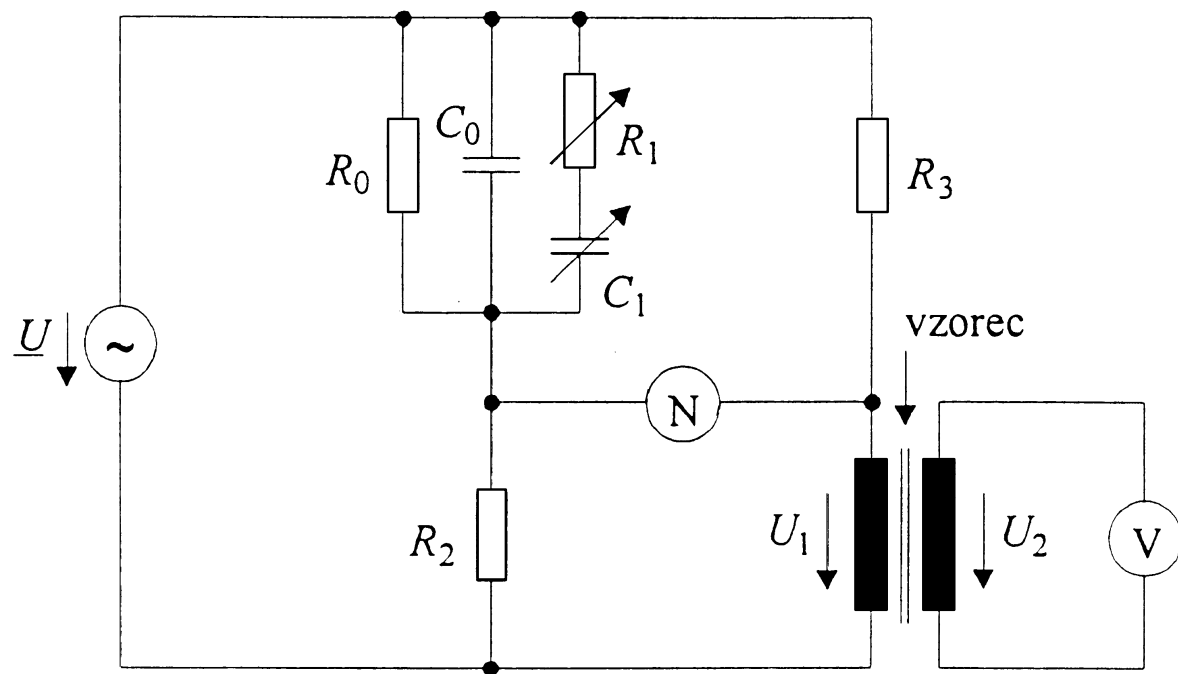

Slika 8.15 Nadomestno vezje za Epsteinov aparat

- R_{t1} - ohmska upornost primarnega navitja,
- L_{t1} - induktivnost, ko vzorca ni v aparatu,
- R_p in L_p sta ekvivalentni vrednosti za preizkušani vzorec.

Mostič najprej **uravnovesimo brez vzorca** z elementoma R_0 in C_0 :

$$\underline{Y}_1 = \frac{1}{R_0} + j\omega C_0, \quad \underline{Z}_3 = R_3$$
$$\underline{Z}_2 = R_2, \quad \underline{Z}_4 = R_{t1} + j\omega L_{t1}$$

Nato **vložimo vzorec** v Epsteinov aparat in **uravnovesimo** z R_1 in C_1 :

$$\underline{Y}_1 = \frac{1}{R_0} + j\omega C_0 + \frac{1}{R_1 + 1/j\omega C_1}, \quad \underline{Z}_3 = R_3$$
$$\underline{Z}_2 = R_2, \quad \underline{Z}_4 = R_{t1} + j\omega L_{t1} + \frac{1}{1/R_p + 1/j\omega L_p}$$

Iz ravnovesnih pogojev dobimo: $R_p = \frac{R_2 R_3}{R_1}$, $L_p = R_2 R_3 C_1$

Celotne izgube v jedru so:

$$P_c = \frac{U_2^2}{R_p} = \frac{U_2^2 R_1}{R_2 R_3}$$

- U_2 je vrednost inducirane napetosti na R_p in L_p (pri pogoju $R_v \gg R_{t2}$ in $N_1 = N_2$).

Relativno permeabilnost feromagnetika lahko določimo iz

$$L_p = \mu_r \mu_0 \frac{N_1^2 A}{l_m}:$$

$$\mu_r = \frac{L_p l_m}{N_1^2 A \mu_0} = \frac{R_2 R_3 C_1 l_m}{N_1^2 A \mu_0}$$

